

Om den danske filmen «Et glass til»

Av: Bergljot Baklien, pensjonert forsker ved FHI (2020)

På kino går nå den danske filmen [Et glass til](#). Den handler om alkoholens plass i samfunnet, og hva den gjør med oss, på godt og vondt. Det er en veldig bra film i den forstand at den er godt laget, og med helt glitrende skuespillerprestasjoner. Særlig er Mads Mikkelsen god. Han framviser glede og fortvilelse, kjedsomhet og entusiasme, for ikke å snakke om ulike grader av beruselse. Og han er troverdig hele veien.

Mikkelsen spiller Martin, lærer i videregående skole, aldersmessig nokså midt i livet. Han og tre av hans mannlige kolleger er opptatt av at menn som var kloke og kreative, som Ernest Hemingway og Winston Churchill, hadde et jevnt og høyt alkoholforbruk. De har også hørt at den norske psykiateren Finn Skårderud skal ha hevdet at mennesket er den beste utgaven av seg selv når det har en promille på ca. 0.5. Det har Skårderud visstnok aldri ment, men det er ikke så viktig i denne sammenhengen. De fire mennene bestemmer seg for å gjennomføre et eksperiment med seg selv som forsøkspersoner – en tilnærming som er ganske langt unna hvordan alkoholforskning vanligvis foregår. De legger opp til å ha en promille på 0.5 fra kl. 08 til 20, og skaffer seg alkometre for å gjøre dette skikkelig. Det er upraktisk å innta vodka på skolens toalett om morgenen før første time, men de går alle helhjertet inn for eksperimentet.

Felles for dem alle er at de er utilfredse i jobben, og til dels også i privatlivet. I første omgang går dette riktig bra, selv om promillen skaper problemer for de verbal-motoriske evnene. «Industrialisering» blir et vel vanskelig ord å uttale. De blir alle fire, særlig Martin, bedre lærere. Beruselsen gjør ham kreativ og modig, og elevene som tidligere var uinteresserte og mest opptatt av hverandre og mobilene sine, blir engasjerte og entusiastiske. Alkoholinntaket forbedrer også privatlivet for de tre som har familie. De blir bedre og mer oppmerksomme ektemenn.

Men når de fire mennene bestemmer seg for å heve promillenivået, begynner det å gå skikkelig dårlig, både på jobb og privat. Jo sterkere beruselse, desto større konsekvenser. Ikke bare for de som drikker, men også for de som står dem nær. Tredjepartsskade kalles det gjerne av alkoholforskere. Når en dritings familiefar kommer hjem utpå natta, velter seg fullt påkledd ned ved siden av kona, og nokså umiddelbart tisser på seg, er det ikke lenger morsomt. Hun tar med seg ungene og flytter ut. Den samme alkoholen som tidligere i historien forløste kreativitet og livsglede, trigger nå angst, depresjon og fortvilelse. En av de fire mister kontrollen, og resultatet blir fatalt.

Filmen er både trist og morsom. Den er god når den gjør narr av vinkelnerens jålespråk, og når den viser fram drikkepress, både blant voksne og ungdom. Elevene ved den videregående skolen der de fire vennene jobber, har sine drikkekonkurranser der det konsumeres kassevis med øl. Skolegangen deres avsluttes med fester som kan minne om vår russetid, en periode der det trolig er lite rom for å si nei takk.

Budskapet i filmen er at alkohol kan gi glede og kreativitet, men også fortvilelse, fortapelse og død. Jeg skal ikke underslå rusmiddelets positive sider. Det kan nok være riktig, som Øystein Skjælaaen skriver i sin utmerkede bok [Meningen med rus](#), at dette er sider som har fått for liten oppmerksomhet fra alkoholforskerne. Men når filmen gir inntrykk av at den danske gymnaslæreren

blir en bedre pedagog og får bedre kontakt med sine elever når han holder en promille på 0.5, har jeg litt vanskelig for å godta budskapet. Jeg synes heller ikke det er et godt råd å foreslå for en student med jernteppe og eksamensangst at han skal ta seg en støyt for å slappe av, selv om det fungerer bra for studenten i filmen. Dette er en medisin som kan virke for noen der og da, men bivirkningene kan være i alvorligste laget.

De fire vennene som er fortellingens hovedpersoner har det stort sett gøy når de drikker. Alkoholene forløser livsglede, i hvert fall før promillen blir altfor høy. Men dette er en farlig og vanskelig balansegang som jeg opplevde ble underkommunisert i filmen. Jeg fikk tidlig en følelse av at dette kommer til å gå veldig galt, og kjente at jeg ble provosert når andre publikummere i kinosalen lo både av de berusedes livsutfoldelse, og når de gjorde dumme ting i fylla. Jeg hadde lyst til å reise meg og si høyt at dette er ikke noe å le av. Det kan framstå som komisk, men konsekvensene er ofte tragiske. Samtidig husket jeg at det ikke er lenge siden jeg satt på Nationaltheatret og lo høyt av karakteren Molvigs hemningsløse bakrus i deres veldig fine oppførelse av Vildanden. Men i Molvigs tilfelle gikk det ikke ut over andre enn ham selv.

Slutten av filmen virket ikke helt troverdig og sannsynlig for meg. På den annen side er det jo ikke alltid folk reagerer slik vi forventer. På vei hjem fra kinoen ble jeg gående og tenke på hva det kunne bety at dette var en dansk film. De drikker mer enn nordmenn, og har et mer liberalt forhold til alkohol enn oss. Hvordan ville en norsk film om samme tema ha sett ut? Kanskje er det fint for oss med den danske utgaven. Den er åpen i den forstand at den moraliserer ikke, noe som er en styrke, men den problematiserer heller ikke, noe som kanskje er en svakhet. Uansett er dette en film jeg vil anbefale. Skuespillerprestasjonene alene er verdt kinobilletten, og det er dessuten en film til ettertanke. Den kan trigge diskusjon. Enda mer enn ellers når jeg har vært på kino, er jeg overbevist om at det er andre som vil reagere annerledes enn meg på filmen, noen med mer entusiasme, andre med mer avvisning.